

Τι απέγινε ο Φάρος της Αλεξάνδρειας;

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Αναγνωρισμένος πλέον ως ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου, ο πανύψηλος πέτρινος φάρος κατασκευάστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ. και, για κάποιο διάστημα, ήταν τόσο βασικός οδηγός για τα πλοία που πλησιάζουν στο πολυσύχναστο εμπορικό λιμάνι όσο και ένα υπέροχο τουριστικό αξιοθέατο.

Ο φάρος της Αλεξάνδρειας, που χτίστηκε από το Πτολεμαϊκό Βασίλειο στην αρχαία Αίγυπτο, ήταν κάποτε ένα από τα ψηφισμένα θαύματα του κόσμου και ήταν σύμβολο κοινωνικής, εμπορικής και πνευματικής δύναμης.

Αν και οι ακριβείς συνθήκες της καταστροφής του δεν είναι σαφείς, φαίνεται ότι καταστράφηκε σε μεγάλο βαθμό - πιθανότατα από σεισμό - τον 12ο αιώνα. Η κάποτε πανίσχυρη κατασκευή στη συνέχεια ερήμωσε πριν τελικά κατεδαφιστεί. Μόνο τα τελευταία 100 χρόνια έχουν ανακαλυφθεί υπολείμματα του φάρου στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας και το ενδιαφέρον για τη δομή έχει ξαναξυπνήσει για άλλη μια φορά.

Ο Μέγας Αλέξανδρος ίδρυσε την πόλη όπου βρισκόταν ο φάρος

Ο Μακεδόνας κατακτητής Μέγας Αλέξανδρος ίδρυσε την πόλη της Αλεξάνδρειας το 332 π.Χ. Αν και ίδρυσε πολλές πόλεις με το ίδιο όνομα, η Αλεξάνδρεια στην Αίγυπτο άκμασε για πολλούς αιώνες και εξακολουθεί να υπάρχει σήμερα.

Ο κατακτητής επέλεξε την τοποθεσία της πόλης για να έχει ένα αποτελεσματικό λιμάνι: αντί να την χτίσει στο δέλτα του Νείλου, διάλεξε μια τοποθεσία περίπου 20 μίλια δυτικά, έτσι ώστε η λάσπη που κουβαλούσε ο ποταμός να μην φράζουν το λιμάνι. Στα νότια της πόλης βρισκόταν η ελώδης λίμνη Μαρεώτιδα. Κατασκευάστηκε ένα κανάλι μεταξύ της λίμνης και του Νείλου, με αποτέλεσμα η πόλη να έχει δύο λιμάνια: το ένα για τον ποταμό Νείλο και το άλλο για το θαλάσσιο εμπόριο της Μεσογείου.

Η πόλη άκμασε επίσης ως κέντρο επιστήμης, λογοτεχνίας, αστρονομίας, μαθηματικών και ιατρικής. Φυσικά, η έμφαση της Αλεξάνδρειας στο εμπόριο σε συνδυασμό με τη διεθνή της φήμη για αριστεία σήμαινε ότι χρειαζόταν τόσο έναν οδηγό για να ενθαρρύνει τα πλοία να πλησιάζουν τις ακτές της όσο και ένα ορόσημο για να αντικατοπτρίζει τη φήμη της. Το τέλειο μνημείο για έναν τέτοιο σκοπό ήταν ένας φάρος.

Η κατασκευή του κόστισε περίπου 3 εκατομμύρια Ευρώ σε σημερινά χρήματα

Ο φάρος κατασκευάστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ., πιθανώς από τον Σώστρατο τον Κνίδο, αν και ορισμένες πηγές αναφέρουν ότι ο ίδιος παρείχε μόνο τα χρήματα για το έργο. Χτίζονταν για 12 χρόνια στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας και σύντομα το ίδιο το κτίριο έγινε γνωστό με το ίδιο όνομα. Πράγματι, ήταν τόσο εντυπωσιακός ο φάρος που η λέξη «Φάρος» έγινε η ρίζα της λέξης «Φάρος» στη γαλλική, ιταλική, ισπανική και ρουμανική γλώσσα.

Σε αντίθεση με τη σύγχρονη εικόνα ενός φάρου σήμερα, χτίστηκε περισσότερο σαν ένας κλιμακωτός ουρανοξύστης και σε τρία στάδια, με κάθε στρώμα να έχει ελαφρώς κλίση προς τα μέσα. Η χαμηλότερη κατασκευή ήταν τετράγωνη, η επόμενη οκταγωνική και η κορυφή κυλινδρική, και όλες περιβάλλονταν από μια φαρδιά σπειροειδή ράμπα που οδηγούσε στην κορυφή.

Ο Φάρος σε νομίσματα που κόπηκαν στην Αλεξάνδρεια τον 2ο αιώνα μ.Χ. (1: όπισθεν νομίσματος του Αντωνίνου Πίου και 2: οπισθότυπος νομίσματος του Κόμμοδο). Εικόνα: Wikimedia Commons

Ήταν πιθανώς πάνω από 110 μέτρα (350 πόδια) ύψος. Για το πλαίσιο, οι μόνες ψηλότερες τεχνητές κατασκευές που υπήρχαν εκείνη την εποχή ήταν οι πυραμίδες της Γκίζας. Τέσσερις αιώνες αργότερα, ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος υπολόγισε ότι η κατασκευή του κόστισε 800 τάλαντα ασήμι, που ισοδυναμεί με περίπου 3 εκατομμύρια Ευρώ σήμερα.

Σύμφωνα με πληροφορίες, ήταν πολυτελώς διακοσμημένο, με αγάλματα που έδειχναν τις τέσσερις ομοιότητες του θεού Τρίτωνα τοποθετημένες σε καθεμία από τις τέσσερις γωνίες της οροφής του χαμηλότερου επιπέδου, ενώ στην κορυφή του πιθανότατα βρισκόταν ένα τεράστιο άγαλμα που απεικόνιζε είτε τον Μέγα Αλέξανδρο είτε τον Πτολεμαίο Α΄ Σωτήρ με τη μορφή του θεού Ήλιου. Πρόσφατες αρχιτεκτονικές έρευνες του βυθού της θάλασσας στη γύρω περιοχή φαίνεται να υποστηρίζουν αυτές τις αναφορές.

Το άναβε μια φωτιά που πάντα έκαιγε

Υπάρχουν ελάχιστες πληροφορίες για το πώς λειτουργούσε πραγματικά ο φάρος. Ωστόσο, γνωρίζουμε ότι μια μεγάλη φωτιά άναψε στο ψηλότερο μέρος της κατασκευής, η οποία διατηρούνταν μέρα με τη μέρα.

Ήταν εξαιρετικά σημαντικό και εμφανώς εντυπωσιακό. Κατά τη διάρκεια της νύχτας, η φωτιά από μόνη της θα ήταν αρκετή για να οδηγήσει τα πλοία στα λιμάνια της Αλεξάνδρειας. Την ημέρα, από την άλλη, οι απέραντοι καπνοί που δημιουργήθηκαν από τη φλόγα ήταν αρκετοί για να καθοδηγήσουν τα πλοία που πλησίαζαν. Γενικά, ήταν προφανώς ορατό περίπου 50 χιλιόμετρα μακριά. Το εσωτερικό του μεσαίου και του άνω τμήματος του φάρου είχε φρεάτιο που

μετέφερε τα καύσιμα μέχρι τη φωτιά, τα οποία μεταφέρονταν στον φάρο μέσω βοδιών.

Μπορεί να είχε έναν καθρέφτη στην κορυφή

Ο φάρος όπως απεικονίζεται στο Βιβλίο των Θαυμάτων, ένα αραβικό κείμενο του τέλους του 14ου αιώνα. Εικόνα: Wikimedia Commons

Μερικές αναφορές αναφέρουν ότι ο φάρος είχε έναν μεγάλο, κυρτό καθρέφτη –ίσως από γυαλισμένο μπρούντζο– που χρησιμοποιήθηκε για να προβάλλει το φως της φωτιάς σε μια δέσμη, η οποία επέτρεπε στα πλοία να ανιχνεύουν το φως ακόμα πιο μακριά.

Υπάρχουν επίσης ιστορίες ότι ο καθρέφτης θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως όπλο για τη συγκέντρωση του Ήλιου και την πυρπόληση των εχθρικών πλοίων, ενώ άλλες προτείνουν ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να μεγεθύνει μία εικόνα για να διαπιστώσει τι συνέβαινε πέρα από τη θάλασσα. Ωστόσο, είναι πολύ απίθανο καμία από τις ιστορίες να είναι αληθινή, είναι ίσως η περίπτωση που επινοήθηκαν ως προπαγάνδα.

Έγινε τουριστικό αξιοθέατο

Αν και ο φάρος δεν ήταν ο πρώτος στην ιστορία, ήταν γνωστός για την επιβλητική

σιλουέτα και το τεράστιο μέγεθός του. Η φήμη του φάρου λοιπόν μεγάλωσε την πόλη της Αλεξάνδρειας και κατ' επέκταση την Αίγυπτο στην παγκόσμια σκηνή. Έγινε τουριστικό αξιοθέατο.

Τα τρόφιμα πωλούνταν στους επισκέπτες στην πλατφόρμα παρατήρησης στην κορυφή του χαμηλότερου επιπέδου, ενώ ένα μικρότερο μπαλκόνι από την κορυφή του οκταγωνικού πύργου παρείχε όλο και μεγαλύτερη θέα σε όλη την πόλη, η οποία ήταν περίπου 300 πόδια πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Μάλλον καταστράφηκε από σεισμό

Ο Φάρος της Αλεξάνδρειας στάθηκε για πάνω από 1.500 χρόνια, ακόμη και άντεξε ένα ισχυρό τσουνάμι το 365 μ.Χ. Ωστόσο, οι σεισμοί πιθανότατα προκάλεσαν τις ρωγμές που εμφανίστηκαν στην κατασκευή μέχρι τα τέλη του 10ου αιώνα. Αυτό απαιτούσε μια αποκατάσταση που κατέβασε το κτίριο κατά περίπου 70 πόδια.

Το 1303 μ.Χ., ένας τεράστιος σεισμός ταρακούνησε την περιοχή που έθεσε εκτός λειτουργίας το νησί του Φάρου, καθιστώντας τον φάρο πολύ λιγότερο απαραίτητο. Τα αρχεία υποδεικνύουν ότι ο φάρος κατέρρευσε τελικά το 1375, αν και ερείπια παρέμειναν στην τοποθεσία μέχρι το 1480, όταν οι πέτρες του χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή ενός φρουρίου στον Φάρο, το οποίο στέκεται ακόμα και σήμερα.

Μια άλλη ιστορία, αν και απίθανη, υποδηλώνει ότι ο φάρος κατεδαφίστηκε εξαιτίας ενός τεχνάσματος από τον αντίπαλο Αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης. Διέδωσε φήμες ότι υπήρχε ένας μεγάλος θησαυρός θαμμένος κάτω από τον φάρο, οπότε ο Χαλίφης του Καΐρου, που έλεγχε την Αλεξάνδρεια εκείνη την εποχή, διέταξε να αποσυναρμολογηθεί ο φάρος για να έχει πρόσβαση στον θησαυρό. Μόνο αργότερα κατάλαβε ότι είχε εξαπατηθεί, οπότε το μετέτρεψε σε τζαμί. Αυτή η ιστορία είναι απίθανη αφού οι επισκέπτες το 1115 μ.Χ. ανέφεραν ότι ο Φάρος ήταν ακόμα άθικτος και λειτουργούσε.

“Ανακαλύφθηκε ξανά” το 1968

Η UNESCO χρηματοδότησε μια αρχαιολογική αποστολή το 1968 που εντόπισε τελικά τα κατάλοιπα του φάρου σε ένα τμήμα της Μεσογείου Θάλασσας στην Αλεξάνδρεια. Η αποστολή στη συνέχεια τέθηκε σε αναμονή όταν κηρύχθηκε στρατιωτική ζώνη.

Το 1994, ο Γάλλος αρχαιολόγος Jean-Yves Empereur κατέγραψε τα φυσικά υπολείμματα του φάρου στον βυθό του ανατολικού λιμανιού της Αλεξάνδρειας. Τραβήχτηκαν μαρτυρίες με φιλμ και εικόνες από τις στήλες και τα αγάλματα που

βρέθηκαν κάτω από το νερό. Μεταξύ των ευρημάτων ήταν μεγάλοι ογκόλιθοι γρανίτη βάρους 40-60 τόνων ο καθένας, 30 αγάλματα σφίγγας και 5 στήλες οβελίσκων με σκαλίσματα που χρονολογούνται στη βασιλεία του Ραμσή Β' από το 1279-1213 π.Χ.

Στήλες στο υποβρύχιο μουσείο κοντά στον πρώην φάρο, Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος. Εικόνα: Wikimedia Commons

Μέχρι σήμερα, οι δύτες εξακολουθούν να εξερευνούν τα υποβρύχια ερείπια και από το 2016, το Υπουργείο Αρχαιοτήτων στην Αίγυπτο σχεδιάζει να μετατρέψει τα βυθισμένα ερείπια της αρχαίας Αλεξάνδρειας, συμπεριλαμβανομένου του φάρου, σε υποβρύχιο μουσείο.

Πηγή: iellada.gr